

הישיבה המאה-עשרה של הכנסת השלישית

יום שני, י"א סיון תשט"ז (21 מאי 1956)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 20.05

א. חוק המהנדסים והאדריכלים, תשט"ז — 1956 *

(קריאה ראשונה)

בסמכות המועצה, בין היתר, ליעץ באישור מוסדות השכלה גבוהה שתעודותיהם מעניקות זכות רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים, ברישוי מהנדסים ואדריכלים, בקביעת פעולות שרק מהנדסים ואדריכלים מורשים רשאים לבצען, ובדבר תקנות בכל הנוגע לאתיקה מקצועית.

כן נמסר למועצה השיטוט המשמעי על המהנדסים והאדריכלים.

לפי המצב כיום, רשאי כל אדם לשאת את התואר מהנדס או אדריכל. החוק המוצע קובע, כי תארים אלה מותרים רק למי שרשום בפנקס המהנדסים והאדריכלים.

בקביעת הזכאים לרישום בפנקס קובע החוק המוצע הלכה עקרונית, כי מקצועות ההנדסה והאדריכלות מחייבים השכלה טכנית גבוהה. דורות רבים רכשו מקצועות אלה בדרך עבודה מעשית, בבחינת תניקות, שהסתיימה בחברות באגודה מוכרת. ישנן ארצות שעד היום גורסים שם דרך זו. החוק המוצע נשען על ההנחה כי התפתחות המדע הטכני בימינו והמשימות המוטלות על המהנדס ועל האדריכל מחייבים לימוד שיטתי במוסד להשכלה טכנית גבוהה.

כמוסד כזה רואה החוק המוצע בראש וראשונה את הטכניון בחיפה או כשמו הרשמי "הטכניון", מכון טכנולוגי לישראל". בהזכיר את הטכניון בחיפה, מוצאת אני לחובה להעלות על נס, בהזדמנות זו, את פעולותיו המבורכות של מוסד זה בבניית הארץ ובפיתוחה.

במיוחד רוצה אני להזכיר את פעלו של מנהלו הקודם המנוח שלמה קפלנסקי, שהקדיש את חייו למוסד, ואת ההנהלה הנוכחית בראשותו של רביאלוף דורי, המרחיבה את המוסד, המקימה את קריית הטכניון, המעלה אותו לרמה התואמת את דרישות המדינה, והמרחיבה את היקף פעולותיו כדי להיענות לצרכי פיתוח הארץ.

ארגון קולטת עליה, והחוק המוצע יאפשר כניסה למקצועות ההנדסה והאדריכלות לכל מי שסיים בחו"ל לארץ את חוק לימודיו במוסד להשכלה גבוהה להנדסה או לאדריכלות המוסד הוכר בהתאם לחוק המוצע, או שאותו אדם הוא חבר באגודה שבחו"ל לארץ, אם לפי חוקי אותה ארץ החברות באגודה מסמיכה לעסוק בהנדסה או באדריכלות.

לכל אלה זכות אוטומטית לרישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים. אילו הסתפק החוק בקביעת זכאים אלה, היה נוצר מצב המוציא מן המקצוע כל אותם האנשים שזה שנים עוסקים בארץ בהנדסה או באדריכלות, אך לא סיימו לימודיהם במוסד להשכלה טכנית גבוהה.

לפתרון בעיית מעבר זו באה הוראה שבחוק, המאפשרת את הרישום בפנקס, תוך שישה חודשים מיום תחילתו של החוק, גם לאלה שעברו כמהנדסים או כאדריכלים עשר שנים

היו"ר ב. אידלסון:

אני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת.

נשמע את דברי שרת העבודה על חוק המהנדסים והאדריכלים, תשט"ז—1956.

שר-העבודה ג. מאירסון:

כבוד היושבת ראש, כנסת נכבדה. יש לי הכבוד להגיש בשם הממשלה את הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים, תשט"ז—1956, הבא להסדיר, במסגרת ממלכתית-ציבורית, את ההתעסקות במקצועות ההנדסה והאדריכלות.

מקצועות אלה, שחלקם כה רב בעיצוב הדמות הפניית ובמידה רבה גם הדמות הכלכלית-החברתית של הארץ, הם עד עתה בבחינת שטח הפקר שכל הרוצה חורש בו.

כל אדם היה רשאי לשאת את התואר מהנדס או אדריכל, וכל אדם היה רשאי לבצע עבודות בתחום מקצועות אלה. כן לא היה כל פיקוח ממלכתי על אחריזתם של המהנדסים והאדריכלים בכל הנוגע לאתיקה מקצועית ואופן ביצוע העבודות, פרט לאחריות הנובעת מן החוק הפלילי ומדיני נזיקין. תוצאות מצב זה ראינו לא פעם כמו עינינו, ולא פעם שילמנו בקרבנות אדם ובהפסד רכוש בעד חוסר הסדר בשטחים אלה.

לזכות ציבור המהנדסים והאדריכלים המאורגנים באגודות האיגודים והארכיטקטים ובהסתדרות המהנדסים והאדריכלים לים יאמר, כי הם הם שהעלו את הבעיה לדיון ולטיפול ממלכתי ודרשו חקיקת חוק.

ציבור זה מקיים למעשה — לא במליצה — את בנין הארץ מצטון ועד דרום; בלעדי לא היה קם לא בית מגורים ולא מפעל תעשייתי, לא השקית הנגב ולא הפקת כוח חשמל. שתי אגודות אלה, האחת לענינים המקצועיים-המדעיים, והשניה לייצוג המהנדסים והאדריכלים השכירים כלפי מעבר, דיהם, מאגדות את הרוב המכריע של המהנדסים והאדריכלים בארץ, שמספרם מגיע בערך ל-3000 איש. הן עשו רבות לפתרון הבעיות שהחוק המוצע בא לפתור אותן. אך ברור שהבטחת מלוא הענינים שמבחינה ציבורית יש להבטיחם, אפשרית בדרך חקיקה בלבד, ועל כן מובא לפני הכנסת החוק המוצע.

הפיקוח וההסדר, שהחוק המוצע בא להנהיגם, הם ממלכתיים-ציבוריים. ביטוי לאופי זה של פיקוח והסדר ניתן בהוראות החוק המתייחסות למעצת ההנדסה והאדריכלות. המועצה תהיה מורכבת מנציגי הממשלה, מנציגי הטכניון בחיפה ומנציגי המקצוע.

למועצת ההנדסה והאדריכלות מעניק החוק המוצע סמכויות רחבות, ובענינים מסוימים מגיעות סמכויות אלה עד כדי אוטונומיה.

בעצם, חוק זה עדיין אינו מעובד כל עיקר. הרבה דברים נמסרים למועצה. ואחד מן התפקידים העיקריים של המועצה הוא לרשום את החברים בפנקס האינג'ינרים והארכיטקטים. עדיין אין זה ברור את מי ירשמו מחוץ לארץ, אבל ברור שאת חניכי הטכניון ירשמו בלי ויכוח.

לפי הצעת החוק מורכבת המועצה רק משני נציגים של הטכניון, זאת אומרת מאותם אנשים שמכירים בהם כרשאים להיות חברים רשומים, מתשעה חברים מאגודת האינג'ינרים והארכיטקטים ותשעה חברים שתמנה הממשלה. אינני רואה בזה הגיון רב. אם כבר הכירו בסוג אחד שהמשתייכים אליו יהיו רשומים בפנקס, צריך לתת רפרזנטציה ראויה לסוג זה. ומי כאנשי הטכניון יוכל לדעת, חניכים של אילו בתיספס בחוץ לארץ צריכים אנו להכיר כחניכים הראויים להירשם באגודת האינג'ינרים והארכיטקטים. זאת יכולים לדעת בעיקר אנשי הטכניון, שרק עכשיו העלו על נס את עבודתו.

לכן אני מציע לשנות את הרכב המועצה: יהיו בה לפחות שבעה אנשים שיישלחו על-ידי מוסד שכבר הוכר — הסכ"נין — שבעה על-ידי אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים, ושבעה על-ידי הממשלה. בסך-הכל — עשרים ואחד. אחד מסעיפי החוק אומר כי תשעה מהנדסים ואדריכלים יתמנו על-ידי השר על-ידי המלצת ארגון המייצג את המספר הגדול ביותר של רשומים בפנקס המהנדסים והאדריכלים.

אני חושב שסעיף זה אינו מוצדק כלל. ראשית, עדיין לא ידוע אילו ארגונים של אינג'ינרים יקומו בעתיד. ייתכן שיקום ארגון של אינג'ינרים אגרונומים, אינג'ינרים כימאים, אינג'ינרים בנאים, והגדול שבהם יהיה של אינג'ינרים בנאים. אם פירושו של דבר שרק האינג'ינרים הבנאים ישלחו תשעה נציגים שלהם למועצה, ואחרים לא? סבורני שלא זו היתה הכוונה. הכוונה היא שיכולים לקום כמה ארגונים, והקו המבדיל לא יהיה מקצועי, אלא אחר. אבל גם אז סעיף זה לא יהיה מוצדק. יכולים לקום שני ארגונים, באחד יהיו 60% של האינג'ינרים ובשני 40%. לפי סעיף זה, הארגון הגדול, שבו יהיו 60%, ישלח את כל תשעת הנציגים, והארגון, שבו יהיו 40%, לא ישלח אפילו נציג אחד. הייתי מציע לתקן סעיף זה באופן שהנציגות תהיה פרופורציונלית לפי הגודל היחסי של הארגון.

מלבד זה, בחוק מדובר הרבה על החובות של האינג'ינרים, אבל אין נותנים להם הרבה זכויות. סיפר לי ארכיטקט ותיק עוד מספר שבבורג שנמצא עכשיו בארץ, ששם היו לארכיטקטים זכויות גדולות מאד. הם היו ממש בעלי-בתים על המגרש. אם הארכיטקט רצה להרחיק מהמגרש את בעל-הבית או הקבלן, יכול היה לטלף למשרה ולבקש להרחיק מן המגרש מפני שהפריעוהו. מובן שאינני מרחיק לכת במידה כזאת. אבל אני יודעים שהאינג'ינר הוא האחראי להוצאה לפועל של הבנין, ובאופן הזהות לעתים קרובות בא הקבלן ונותן הוראות לפועלים בניגוד להוראות של הארכיטקט, ובעל-הבית רוצה להוסיף עוד דלת או חלון בניגוד לתביעתו ובניגוד להוראות של הארכיטקט. והארכיטקט והאינג'ינר הם מחוסרי-כוח לעשות דבר-מה. ולמרות זה, כלפי העירייה האחראי הוא המהנדס. על כן אני חושב שבחוק חסר סעיף שיקבע זכויות מיוחדות לארכיטקטים ולאיינג'ינרים.

מלבד זאת אני מציע שנגדיר אילו מקצועות ייכנסו לתוך הפנקס, למשל: אגרונומים, כימאים, מכונאים, חשמלאים וכו', כדי שלא תישאר שום פירצה.

בדרך כלל, אפשר לברך את הממשלה על שהביאה את החוק הזה. אם גם קצת באיחור ימ, יש בו מגרעות וחסרונות, ואני מציע שהועדה תדון בכל אלה.

בלי שסיימו בית-ספר גבוה, אך קיימים בהם התנאים המפורטים בחוק לגבי סוג זה של מבקשים רישום בפנקס.

כאמור, יקנה הרישום בפנקס את הזכות לשאת את התור"א "מהנדס רשום" או "אדריכל רשום". סיום לימודים אינו מצידו עדיין אדם במלוא הדיעות ובמלוא הנסיון הדרושים לביצוע עצמאי של כל העבודות שבתחום מקצועות ההנדסה והאדריכלות. לעשיית אלה דרושה תקופת נסיון בעבודה מעשית, בבחינת התמחות הנהוגה במקצועות עריכת-התוכן והרפואה. תקופת התמחות זו נקבעת בחוק לשלוש שנים, ועם סיומן ייתכן למהנדס או לאדריכל רשיון לבצע עבודות שהתקנות תיחזנה לבעלי רשיון אלה.

סוגיה שלישית שהחוק המוצע דן בה — שמירה על כללי האתיקה המקצועית של המהנדסים והאדריכלים. להבטחת התנהגות ההולמת מקצועות אלה, הן מבחינת היחסים עם הקהל ודרכי ביצוע העבודה והן מבחינת היחסים ההדדיים, מסמך החוק את השר לקבוע, לאחר התייעצות במועצה, כללי אתיקה מקצועית, שהעובר עליהם יישפט ויענש על-ידי ועדת שיפוט משמעתית מטעם המועצה.

לאחר שעמדתי על עיקרי החוק המוצע בזה, הנני לציין בסיפוק שאגודת האינג'ינרים והאדריכלים וכן הסתדרות המהנדסים והאדריכלים קיבלו בעין יפה את עקרונות החוק המוצע כפי שנוסח, אם כי ייתכן שבפרט זה או זה דעתם שונה היא.

אני מבקשת להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה.

היור"ב. אירלסון:

הדיון על חוק זה הוא אישי. הזמן המוקצב הוא בין עשר לחמש-עשרה דקות.

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת לוי, ואחריו לחבר-הכנסת רוקח.

נחום לוי (תנועת החרות):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה. בהזדמנות זו של הדיון על החוק המוצע, כדאי להתחיל בשמו של החוק, והשם הוא — חוק המהנדסים והאדריכלים. אתם יודעים בדואי שקיימת אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים, ואם אנו גנים על החוק, כדאי לקבוע את השם שאנו משתמשים בו — אינג'ינרים וארכיטקטים.

אני רוצה לספר לכם, כי עוד בשנת 1924, כאשר נפתח הטכניון העברי, הוחלט שהטכניון יכין לאינג'ינרים וארכיטקטים מדופלמים אלא דבר-מה השווה בערך ל-75% של אינג'ינר או ארכיטקט, ואז יקראו לבוגרי הטכניון מהנדסים ואדריכלים כדי להבדילם מהארכיטקטים והאינג'ינרים המדופלמים. חניכי המוסד התקוממו נגד השם הזה, ומתחילה דרשו לקבל דיפלומות ותואר של אינג'ינר וארכיטקט. היתה מלחמה ארוכה וממושכת, וכבר המחזור הראשון קיבל דיפלומות, ומאז דרשו בוגרי המחזור לבטל את השמות אדריכל ומהנדס. דרך אגב, אינני יודע משום מה שינו את השם אדריכל לאדריכל, עד שבא המונח פלנסקי — שהוכרז על-ידי שרת העבודה, ואף אני רוצה להוכיח את פעולתו לטובת המוסד — והוא ביטל את השמות מהנדס ואדריכל, והתחיל לקרוא לחניכי המוסד בשם אינג'ינרים וארכיטקטים, שם המקובל בחוץ לארץ, ידוע לכל, ואינו משאיר שום ספק לגבי פירושו.

לכן הייתי מציע שנקרא לחוק זה בשם חוק האינג'ינרים והארכיטקטים, כי נושא התארים האלה הם אנשים מדופלמים המשתייכים לאגודה בשם זה.

עובד מקצועי ראשי לתאורה, הוא לא היה מהנדס, אלא פועל ראשי. לפי חוק זה יצא שכעבור עשר שנים יכול היה לקבל את התואר מהנדס, ופועל בנין יוכל אף הוא לקבל תואר כזה. ידוע לי שאגודת האינג'נירים והארכיטקטים, בזמן האחרון, קבעה כלל שלפיו יכול להתקבל כחבר באגודה גם איש שאינו בעל דיפלומה של בית-ספר גבוה, ועל-פי המלצות שלי כראש העיריה היא קיבלה שניים שלושה אנשים שעבדו כשתי עשרות שנים, בכבישים, בתאורה, בחשמל. זאת אומרת שהם הוכרו כמהנדסים. אבל עשר שנים אינן מספיקות כדי שאיש שלא עבר בית-ספר גבוה או בית-ספר טכני יוכל להיות מהנדס. אחרי עשר שנים יכול הוא להיות פועל מקצועי, אפילו טוב מאד, אבל אינו מוכשר לעשות את הפעולות המסוימות שהטכניקה המודרנית דורשת אותן. הטכניקה המודרנית דורשת הרבה יותר ממנהג ממה שהיה בזמנים הקודמים, אפילו בזמן שאני גמתי. ובעשר השנים האחרונות הטכניקה התקדמה והתפתחה עוד יותר. עובדה היא שעד עכשיו מותר היה לבנות בתל-אביב אך בתים בני 4 קומות, עכשיו — 7 קומות, ובחיפה נדמה לי, כבר בונים 12 קומות. יכול להיות שנגיע 20- קומות, או, למשל, התיאוריה של החשמל, אשר יש בה התפתחות עצומה בזמן האחרון בקשר עם התיאוריה של האלקטרונים, שחוללה מהפכה בשטות העבודה של מהנדסי חשמל, אם כן, דבר זה דורש בהירות, ופועל ראשי או מקצועי, כל כמה שיהיה טוב — והיו לי פועלים טובים ומצויינים שעשו אפילו מכשירים מסלילים — לא יוכל להיות מהנדס, ואי-אפשר שנתם, אחרי עשר שנים, יהא מוכר ויכנס לרשימה של המהנדסים המוכרים על-ידי משרד העבודה.

לא הבינתי מה יהיה רשום בפנקס, שלוש שנים או שש שנים. כאן כתוב: „מי שהיה רשום בפנקס המהנדסים והאדריכלים שלוש שנים לפחות ועבד שלוש שנים לפחות בענף ההנדסה או האדריכלות...“ האם הכוונה כאן לשש שנים או לשלוש שנים? זה ניתן לפירוש, וצריך לומר „מי שעבד תוך שלוש שנים בעבודה זו בהיותו רשום“.

עכשיו מתחילה פרשה שניה של מהנדס רשוי. לפי ההנחה שלי, אם המהנדס הוא מדופלם, אין צורך במהנדס רשוי, והנה שרת העבודה רוצה למנוע אותו מלעשות עבודות מסוימות. אני חושב שמהנדס רשוי אי-אפשר שיהא מוכר על-ידי משרד העבודה, אלא הוא צריך לעבור בחינות בבית-ספר. עליו להשלים, להרחיב ולהעמיק את ידיעותיו. למשל, אם מהנדס מדופלם רוצה לקבל תואר ד"ר — הוא צריך לעשות עבודה. אבל לא משרד העבודה נתן את התעודה, תעודה כזאת צריך לתת בית-ספר או מוסד של מחקר, או, למשל, ועדה שתוקם מתוך הסכנין ומכון וייצמן. הרעיון אינו רק לגבי מהנדסי בנין או חשמל, כי שתי קומות שהוגשו על-ידי קבלן, גם כיום יכול קבלן להגיש תכנית, ולא ידוע מי הכין אותה. כיום יכול כל אחד להגיש תכנית. אין גבול לחתימה כפי שזה קיים לגבי רצפטים של רופאים. כל אחד יכול לחתום על תכנית, וכל אחד יכול לקשור קשר חשמלי בחשמל. חברת החשמל באה לבדוק את הקשר אם הוא נכון או לא, אבל אינה שואלת מי עשה זאת. אני נותן חשיבות למשובות של מהנדסים, של ההנדסה, אבל אני מערער על הענין של מהנדס רשום ומהנדס רשוי.

ישראל רוקח (הציגים הכלליים):

גברתי היושבת-ראש, בנסת נכבדה. טוב שמדי פעם בפעם אני נזכר שהנני מהנדס. הערב זכיתי לדבר כמהנדס.

החוק עצמו הוא חומר גלם שאינו מעובד די צרכו. אני יודע כמהנדס, או כמי שהיה נשיא אגודת האינג'נירים והארכיטקטים בתקופת המאנדאט, שניסיתי להשיג הגנה לא רק על המהנדס, אלא גם על בעל-הבית, על מי שבונה. נכון הדבר שהיתה קיימת אנרכיה גמורה בשטח זה. הוכנסה רגור לאציה בשטח הרפואה ובשטח עורכי-הדין. ביחס למהנדסים לא הוכנסה כל הגבלה, משום שבאנגליה לא היה קיים חוק כזה. וכל אחד יכול היה לקרוא לעצמו „אינג'ינר“, כי שם כל מכונאי הוא „אינג'ינר“. כאשר הייתי באנגליה ועבדתי שם בבתי-חרושת ואמרת שאני אינג'ינר, אמרו לי שאני מכונאי גרוע מאד.

אנו לוקחים לדוגמה את הקונטיננט, ששם יש רגולאציה יותר בריאה. באוסטריה היתה חוקה מלאה במקצוע זה, ועד אשר זכה אדם להיות „באומייסטר“, היה עליו לעבור שנים של מלאכה ועבודה. הוא הדין לגבי „דיפלום-אינג'ינר“ או „ד"ר דיפלום-אינג'ינר“.

יהא צורך לעבד את החוק הזה היטב כדי להגיע ליתר שלמות, ואני מקווה ששרת העבודה לא תתנגד לכך.

בסעיף 2 מדובר על מהנדס רשום. הדבר הזה אינו נראה לי כל-כך. מדוע עוררין איננו עוררין רשום, ומדוע רופא אינו רופא רשום? האם ד"ר סנה הוא רופא רשום, האם ד"ר הראל הוא רופא רשום?

שר-העבודה ג. מאירסון:

הוא כבר נרשם מזמן.

ישראל רוקח (הציגים הכלליים):

אבל אין לו כרטיס ביקור של רופא רשום.

כך צריך להיות גם הנוהג לגבי המהנדס. הייתי מעדיף את התואר „מהנדס מדופלם“, כי מלים אלו מסמלות שהוא גמר בית-ספר גבוה לטכניקה או טכניון או את בית-הספר בפאריס. זה מושג ידוע. אחרת, 3,000 מהנדסים יירשמו וית' הכלו עם תואר „מהנדס רשום“, ומה פירוש? איפה הוכר רשום? האם עליו להיות רשום בפנקס בירושלים, בעיר החדשה, במשרד העבודה? אין המונח הזה מתאים למהנדסים. אני עובר עכשיו לסעיף 5, שבו נאמר שרוב חברי המרעצה, כשבתוכם היושבת-ראש, הם מניין חוקי בישיבות. אני מתאר לי שהכוונה היא למחצית חברי המועצה, בתוספת היושבת-ראש.

אני מגיע עכשיו לסעיף 9, שהוא נראה לי החמור ביותר. הוא מדבר על בעל תעודת רישום או תעודת חברות או כיוצא באלה. באיגוד רשמי במדינה שבה רישום או חברות מסמיכים לעסוק באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות, והאיגוד הוכר לאחר התייעצות במועצה. אינני יודע למה מתבי' וזנת כאן שרת העבודה. אם זה מוסד מוכר, צריכה להיות רשימה של המוסדות המוכרים. המוסדות הפוליטכניים לטכניקה גבוהה אינם מרובים כל-כך שלא תהיה רשימה של המוסדות שהוכרו. אפשר כל פעם להוסיף שם של מוסד חדש. אבל הסעיף כמות שהוא אינו נראה נכון. צריך להיות „שדיוול“ של בתי-ספר גבוהים המוכרים על-ידי משרד העבודה, וכל מי שגמר בית-ספר מן הנכללים ברשימה זו, יכול לשמש כמהנדס מדופלם.

אבל גרוע יותר הוא סעיף קטן (4) בסעיף 9, המדבר על עשר שנים לפחות. יש לי נסיון לא מעט. בעירייה היה לי

נציגי הממשלה יתמנו אף הם מפקידה לפקידה. לדעתי אין להפלות, ואם קובעים שיש צורך לחוש בכל פעם את תוקף המינוי, צריך הדבר לחול על כל חברי המועצה לסוגיהם.

רצוני לעמוד גם על סעיף 4(4). אני מתאר לעצמי — שלא בדומה לחבריה הכנסת רוקח — שהאנשים העוסקים בהם דסה ואדריכלות אינם "פועלים סתם". אלה הם ודאי אנשים שלמדו שנים מספר בטכניון בטרם ניגשו לעבודה זו, אך לא סיימו את לימודיהם; הלימודים במשך שנים מספר איפשרו להם להתחיל בעבודה מעשית. אני חושב כי קביעת תקופה של עשר שנים היא הכבדה יתרה. אנשים שעברו קורס אחד או שניים ואחר-כך עסקו במשך חמש שנים, למשל, בעבודה מעשית, צריכים להיות רשאים לגשת לבחינה. לא נאמר כאן שעצם העיסוק בעבודה מעשית במשך עשר שנים מספיק כדי לקבל עבודה ללא בחינה. אם מחייבים את האיש לעבור בחינה לפני חבר בוחנים, מדוע צריך להתנות זאת בתקופת עבודה מעשית כה ארוכה? עלינו להתחשב בכל זאת בעובדה שווה ארץ עליה, וכי עולים אליה אנשים רבים אשר למדו מקצוע זה אך לא הספיקו לסיים את חוק לימודי הם. עלידי כך שנחייבם לעבור עשר שנים בטרם יהיו רשאים לגשת לבחינה, נגרור להם עול. ייתכן שאדם שלא סיים לימודיו, יקדיש כבר כעבור חמש שנות עבודה שבכוונו לעמוד בבחינה. אני סבור שצריך לשים במשולב נוסף בדרכו.

רצוני לחזור גם על מה שאמר חבריה הכנסת רוקח בנוגע לאנשים שהיו חברים באיגודים למהנדסים ואדריכלים בחוץ לארץ, ושהחברות באותו איגוד הסמיכה אותם לעסוק באחד הענפים שבמקצוע. אם עולה לארץ אדם בעל תעודה אשר הסמיכתו בארץ מוצאו לעסוק במקצוע, אין הוא צריך להיות תלוי בהכרתה של המועצה באותו מוסד. יש צורך לערוך רשימה של האגודות בארצות השונות, המסמכות את חבריהן לעסוק בענפים אלה.

בדרך כלל סבורני שחוק זה בא בעתו, נקווה שלא יהיה גורלו כגורל חוק האומנים שהובא לפני הכנסת השניה לקריאה ראשונה, אך לקריאה שניה ושלישית לא זכה. אני בעד העברת הצעת החוק לוועדת העבודה, כי אינני חושב שיש איזה קשר לענינים אלה ולתחום פעולתה של ועדת הפנים. אנו מקווים שוועדת העבודה תחיש את הסיוע בחוק המוצע על גנת שיוכל להיכנס בקרוב לתקפו.

בן-ציון הראל (הציגנים הכלליים):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בדרך כלל יש לקדם בכרוב חוק המהנדסים ואדריכלים, לאחר שכבר קיים מתקופת המאנדט חוק עורכי-הדין, אקדמאים רבים, שקראו בעתונות כי הועלתה לדיון בכנסת הצעת חוק המהנדסים ואדריכלים, התקנאו ודאי בציבור זה של האקדמאים, באשר יש עוד כמה מקצועות אקדמאיים חשובים שעדיין לא זכו להסדר עלידי חוק. רצוני להזכיר קודם כל את חוק הרופאים. זהו מקצוע מכובד, מקצוע אשר יש לו ערך מכריע לגבי האתיקה המקצועית, מקצוע אשר לגביו שאלת קביעת המקצועיות והאבחנה בין סוגים שונים של רופאים היא שאלה של חיים ומות לאוכלוסיה. ידוע לנו כי ישנם רופאים מקצועיים רבים מאד במדינה, ואילו מספר הרופאים הכלליים הוא קטן. זאת, משום שכל אחד מן הרופאים רשאי כיום לכנות את עצמו "רופא מקצועי", אין כל תקנות ואין כל חוק המסדיר את הדבר. אין זו שאלה הנוגעת לתואר הרופא בכלל אלא לתואר של רופא מקצועי. יש להצטרע שעל אף דרישת ציבור הרופאים, עוד מתקופת המאנדט, להקים מועצת רופאים במסגרת חוק רופאים מיוחד, לא נתקבל צידין חוק כזה. בעצם, כבר עובדה

כי לשם כך הוא צריך לעבור בחינה, ואי אפשר שהתואר יינתן לו עלידי שר העבודה.

לבסוף, מאחר שהזמן שלי כלה, אני מציע שהחוק יהיה לא רק נחלת ועדת העבודה, אלא נחלת ועדת העבודה וועדת הפנים, כי למהנדסים יש קשר רב עם מה שנעשה ברשויות המקומיות. לרשויות המקומיות ישנה רשת עצומה של מאות מהנדסים, העובדים ברשויות מקומיות, קטנות וגדולות. לכן יש לתת הזדמנות — ואני מקווה ששרת העבודה לא תתנגד לכך — לברר את כל השאלה בוועדת הפנים וועדת העבודה.

משות קלמר (הפועל המזרחי והמזרחי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אמנם אין אני מהנדס, אבל יש לי קשר עם מהנדסים. משום כך אני מרשה לעצמי להשתתף בוויכוח. צדקה שרת העבודה שלא מעט קרבנות, גם בנפש וגם ברכוש, שילמנו בארץ מחוך שלא היה קיים החוק הזה. המובא עתה לפנינו, ודאי, ישנם בארץ, אמרה שרת העבודה, כ-3,000 מהנדסים. אני מניח שיש חלק ניכר שנקר' אים מהנדסים בלי תעודות, ואינני בטוח אם הם באמת גמרו טכניון שאיפשר להם עלידי כך לעסוק במקצוע. משום כך אין אני אומר שכל המקרים שקרו בארץ היו רק בעטים של אלה שלא גמרו טכניון. ודאי, יכול להיות גם מהנדס מדופלם בעל נסיון שיעשה טעות באיזה דבר ויגרם אסון. היינו עדים לכך בישוב. אבל אין ספק שרוב המקרים שקרו היו בעטים של אלה שלא גמרו, אלא למדו שנים אחדות ואחר כך נכנסו לעבודה והרשו לעצמם להיות עובדים עצמאיים ולבצע עבודות, ולא בכל מקרה הדבר הצליח. רצוני להעיר כאן הערות אחרות לחוק המוצע.

קודם כל, אין החוק מסדיר את דינם של אותם 3,000 מהנדסים: האם צריכים גם הם להירשם בפנקס המהנדס, והאם גם הם צריכים להוציא תעודה המעידה על הרשאה לבצע עבודות? צריך לדעת מה הסטאטוס כיום: האם מוסף להתקיים סטאטוס-קו, או שכל ההוראות יחולו רק על אותם אנשים שסיימו בעתיד את הטכניון או שיעלו בעתיד מחוץ לארץ. כל זה צריך להיות ברור בחוק, ואין הדברים מפורשים די הנוצר בהצעה שהוצגה לפנינו.

אני מרשה לעצמי לערער על המספר הרב של חברי המועצה, המגיע ל-21 איש. ידוע לי שמועצה זו צריכה לכלול את נציגי כל הענפים של ההנדסה והאדריכלות, אולם יש להביא בחשבון, מלבד זאת, כי המועצה חייבת למנות ועדות לכל ענף וענף, בין מקרב חבריה ובין מחוצה להם. לדעתי, צריכים להיות בכל ועדה לפחות 5 חברים, וממילא אי-אפשר יהיה למנותם רק מבין אותם 21 חברי המועצה. לפיכך אפשר לומר כי המועצה הכללית היא גוף גדול מכדי שתוכל להיות פוריה ולמלא תפקידה ביעילות. יש להקטין את מספר החברים, ולמנות אחרי כן ועדות לכל ענף וענף.

מדובר כאן רק על שני סוגים של מינויים לחברות במר עצה: נציגי הממשלה וכן מהנדסים ואדריכלים שימונו עלידי הממשלה מתוך רשימה שישגי הארגון — 9 מכל סוג. אולם כיצד יתמנו שני נציגי הטכניון? אחת מן השתיים: או שה ממשלה תמנה רק את נציגיה ואילו מהמהנדסים ייבחרו עלידי האגודה, או שאותו דין יחול גם על הטכניון והוא יציע מועמדים ומתוכם תמנה הממשלה 2 נציגים. אינני חושב כי יש מקום להפלות בצורה כזאת בין נציגי הטכניון מזה ובין נציגי המהנדסים והאדריכלים מזה.

רציתי להעיר לגבי סעיף 4: מאחר שנקבע שהמהנדסים והאדריכלים במועצה יכהנו רק שלוש שנים, לא ברור אם

שר-העבודה ג. מאירסון :

האם זה כל מה שנאמר בסעיף הזה ?

בן-ציון הראל (הציגים הכלליים):

אני מוכן לקרוא גם את הסעיף הזה, אם היושבי-ראש לא יצמצם את זמני: „מי שעבד עשר שנים לפחות באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות, והוכיח להנחת דעתו של חבר בוחנים, אם על-ידי העבודות שביצע ואם בדרך אחרת, הכל כפי שנבקע בתקנות, שיש לו הכשרה מתאימה, ובלבד שהגיש בקשה לרישום תוך שישה חודשים מיום תחילתו של חוק זה; חבר הבוחנים יתמנה על-ידי השר לאחר התייעצות במועצה“. אינני רואה פה אפילו מלה אחת, לא על השכלה גבוהה ואף לא על בית-ספר תיכוני. אני מעריך מאוד עבודה מעשית ואני מבין שלאדם שהתמחה בעבודה מעשית צריך לתת תואר מסוים, אבל לא תואר אקדמי. בהרבה ארצות נותנים לאדם כזה תואר, — למשל, בנאי. אפשר למצוא שמות. אנתוני מומחים למציאת שמות ותארים. אבל אחרי עשר שנות עבודה מעשית לתת לאדם תואר אקדמי דווקא, נדמה לי, זה מוריד את רמת הסנטיקה במדינה, את כבוד ההשכלה במדינה, את כבודו של אותו סטניון, שבראשו עמד ידידי שלמה קפלנסקי, אשר כבר נזכר פה פעמיים. נדמה לי שזה מקרב אותנו יותר ויותר, סלחתי, לי, ללכאונטיניות. אם רוצים ללכת בדרך זו, הרי מאחר שבארץ יש ברגע זה מחסור ברופאים וישן אחיות וחובשים וחובשות אשר גמרו בית ספר תיכוני, אולי אני או מישהו אחר יציע, שלאחר שלוש שנים של לימוד בבית-ספר — אם גם לא בית-ספר גבוה — ואחרי עשר שנות עבודה (וחברי-הכנסת קלמר הציע אפילו לאחר חמש שנים), יש לתת להם את התואר של רופא, ואז הכל שפיר ויש לנו די רופאים.

נדמה לי שמחובתנו קודם כל לדאוג שהתואר האקדמי, אם כבר נותנים לו זכויות מיוחדות, יישמר במדינה ולא יבוטל על-ידי החוק הזה, אשר, כפי שאני מבין, יפתח פתח גם למקצועות אחרים. זהו ענין אחד מאוד יסודי ונוגע לחוק.

אשר לענין השני — שמחתי לשמוע בנאומה של שרת העבודה את המלה „אוטונומיה“. בעצם, הדבר צריך להיות מכוון לאוטונומיה של המקצוע הטכני, כפי שזה נהוג בהרבה ארצות. אולם איה כאן האוטונומיה ? ואני שואל שאלה זו לאחר שקראתי את החוק. המועצה היא מייצעת בלבד, ואין לה כל סמכות אחרת אלא ליעץ לשרת העבודה. גם זה בסדר, ואני יודע ששרת העבודה לעתים קרובות מקבלת את הצער תיהן של המועצות המייצעות החשובות שלה. אולם אין לדבר על אוטונומיה. ואם המועצה היא מייצעת בלבד, מי הם חברי המועצה ? אפילו כדי ליעץ לשרת העבודה, מוסמך השר המתאים — כפי שכתוב בהקדמה — למנות את כל חברי המועצה. גם זה אולי בסדר, אבל לפחות צריך שימנה כחברי המועצה אנשים מן המקצוע, כפי שזה נהוג ברוב הארצות, או כפי שזה נהוג במדינת ישראל במקרה של המועצה המשפטית.

ומה מציעים בחוק זה ? אמנם תשעה מבין החברים שימונו על-ידי שר העבודה יהיו אדריכלים ומהנדסים, ותש-ע הנותרים יהיו מבין עובדי המדינה, אבל אין כל רמז שאנשים אלה צריכים להיות טכנאים או קשורים לאותו מקצוע. הייתי מבין אוטונומיה, אילו נתנו לציבור המהנדסים והאדריכלים רשות לקבוע בעצמם ומתוכם את מחצית חברי המועצה, ואילו את החצי השני — תקבע הממשלה. אם כי אינני חושב שצריך להיות דווקא הרכב של מחצה על מחצה, ברור שדרושה באותיות של הממשלה בתוך מועצה כזו.

לפני שנים אחדות הצעת חוק רופאים, שנידונה גם במועצת הבריאות, אך מאחר שעם חילופי השרים הופסק בינתיים קיומה של מועצת הבריאות, לא זכה גם חוק הרופאים להגיע לכנסת, ואינני יודע מדוע.

אחרי ההקדמה הקצרה הזאת, עלי להגיד שעם קריאת ההצעה של חוק המהנדסים והאדריכלים, בעצם, אינני מתנגד עוד כל-כך לחוק הרופאים. כי בעיקרו של דבר, הרי זה, נדמה לי, חוק בשביל אנשים שאינם מהנדסים ואינם אדריכלים, אם נתייחס לתואר מהנדס ולתואר אדריכל כאל תואר אקדמי. אם חושבים שמהנדס זה בנאי — בבקשה, תמצאו תואר אחר לאקדמי, יהיה זה אינניר או משהו אחר. אם מתכוונים לבעלי תואר אקדמי, החוק הזה בהחלט אינו מספק.

אינני רוצה להיכנס לפרטים. אני רוצה לנגוע רק בשתי שאלות. השאלה הראשונה היא מי הם אלה שיכולים להופיע בפנסק, אם נשתמש בביטוי של החוק, בסעיף 9 הדין ברישום בפנסק, נאמר שצריך לשלם אגרת רישום. אולי זה חשוב, ואולי אין זה חשוב. אבל מי הם אלה שרשאים להיות רשומים ? כן, דרך אגב, בסעיף של רישום בפנסק יש פסוק חשוב מאוד ומכריע, האומר: „בעל תעודת מהנדס או אדריכל מאת הטכניון, מכוון טכנולוגי לישראל“, ובסעיף שני נאמר: „בעל תעודה מאת מוסד להשכלה גבוהה באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות“ וכו'. ואני בטוח שהשר המתאים — אני מניח שרת העבודה — יקבע את רשימת המכונים הטכנולוגיים בעולם כולו אשר יקרא להכיר בתעודתם. לשם כך, כמוכן, אין צורך בחוק. אבל לאחר זאת באים סעיפים קטנים (3) ו-(4), ובעצם הופכים את הקערה על פיה. סעיפים אלה מכריעים ליתר אתו החוג של גומרי הטכניון וגומרי מוסד להשכלה גבוהה אנשים, אשר לגביהם אין כל דרישה להשכלה, אף לא של בית-ספר תיכוני. ואני רוצה להביא את הדברים לידי אבסורד ולומר: בחוק זה אין אפילו דרישה לסיום בית ספר עממי. אני מבין שישנם גאונים ועילויים בודדים, שאין להם צורך לא בבית-ספר יסודי, לא בבית-ספר תיכון ולא בהשכלה גבוהה. אני מעריך זאת מאוד. אבל חוקים אינם נוצרים בשביל גאונים ועילויים. חוקים נוצרים בשביל כל האדם הבינוני, והשכלה גבוהה יש לה בכל זאת ערך רב גם מחוץ לבחינות. סעיף קטן (3) מכניס את האפשרות של רישום בעל תעודת רישום או תעודת חברות באיגוד רשמי באחת המדינות. מה זה איגוד רשמי ? מה פירוש „איגוד רשמי באחת המדינות שבה רישום או חברות מסמיכים לעסוק באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות“ וכן הלאה ?

שר-העבודה ג. מאירסון :

ה„וכן הלאה“ חשוב, קרא נא אותו.

בן-ציון הראל (הציגים הכלליים):

בבקשה, אקרא את כל הסעיף: „בעל תעודת רישום או תעודת חברות, או כינוצא באלה, באיגוד רשמי באחת המדינות שבה רישום או חברות מסמיכים לעסוק באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות, והאיגוד הוכר על-ידי השר לאחר התייעצות במועצה“. זוהי השכלה ? זהו בית-ספר תיכון ? אינני יודע, ייתכן שאלה יהיו אנשים בעלי השכלה גבוהה, אבל לשם מה דרוש זה כל הסעיף הזה ? אני מבין שהוא מכוון לאנשים מחוסרי השכלה גבוהה, כי אדם שיש לו השכלה גבוהה, ברור שהוא יכול להיכנס לרישום בפנסק.

סעיף קטן (4) מאפשר לאנשים שעבדו עשר שנים לפחות באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות — ואינני מבין מה פירוש לעבוד באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות — לקבל את התואר האקדמי של מהנדס ואדריכל.

להחזיק אותה במצב של התקדמות מתמדת עם התפתחות המדע ועם הגישות החדשות לבעיות שמועצה מייצעת כזו תצטרך להמליץ עליה, וגם כדי למנוע התנוונות והסתיידות של מועצה זו על-ידי כך שרוב חבריה ייהפכו למהנדסים ותיקים וקבועים, שלא יתנו אפשרות למהנדסים עולים ומתקדמים להצטרף אליה. אני מכיר תקנון, בשטח דומה, האומר כי שליש מחברי המועצה מוכרח להתחלף כל שנתיים. אפשר להניח שכאן ששה מתוך השמונה-עשר יתחלפו כל שנתיים, לפחות לתקופה מסוימת, עד שאפשר יהיה למנותם מחדש. זה מכריח גם את המועצה עצמה להתחדש מדי פעם בפעם ולסגל את עבודתה וגישתה המדעית לפנים החדשות המשתנות בתוכה. אלה היו כמה הערות למחשבה על תיקונים, שאינם כל כך מרחיקי-לכת.

לדעתי, סעיף 9 הוא סעיף טוב, סעיף העונה על הבעיה, ואינני רואה בו כל נסיון להוריד את הרמה האקדמית של המהנדסים, את מעמדם החשוב או את ערכם המקצועי. נדמה לי שהאמת היא קצת שונה ממה שניסה חברה-הכנסת הראל לומר, שאנו מתקרבים כאן ללבנטיניות. נדמה לי שגישת הפוכה לנאמר בהצעת החוק היא יותר לבנטינית ממה שכתוב כאן. במקרה התעניינתי קצת בתקופות שונות בתקנונים דומים של מדינות אוקסידינטאליות מתקדמות, ושם הנטיה היא הפוכה ממה שמציע חברה-הכנסת הראל, ועל-פי רוב עולים הם בקנה אחד עם הצעת החוק שלפנינו ככתבה.

אתחיל דווקא בסעיף משנה 4. אינני יודע אם לא נקטה שרת העבודה בזהירות שמעל למידה כשהציגה עשר שנים כמינימום. רק אחרי עשר שנים של השכלה, השכלה עצמית, ובתל-יפו-מאליה במקרה זה, של נסיון בעבודה, של קריאה ואגירת ידיעות, מותר למי שאין לו תעודה רשמית לדרוש לעמוד במבחן ולהיבחן על-ידי חבר מומחים שהמועצה מינתה לפי תקנון שהמועצה תיקנה, וגם אז לא לקבל תואר אקדמי, אלא לקבל את הזכות להירשם כמהנדס בצירוף הזכות לעסוק ולהתקדם בעבודה של מהנדס.

זלמן סוואיב (הציונים הכלליים):
זוהי התחרות לטכניון.

אהרן רמז (מפא"י):
לא, זו לא התחרות לטכניון.

לי עצמי היה נסיון לפני שנתיים-שלוש שנים באוניברסיטה רצינית מאוד, באוניברסיטת "הרוורד" בארצות-הברית, שאין כל ספק כי רמתה אינה נמוכה מזו של הטכניון, ואין להתבייש במה שהיא מחירה, אם גם אנחנו נתיר זאת. אוניברסיטה זו מעודדת עכשיו מאוד את השלמת הנסיון של אנשי מקצוע, שיבואו לעמוד לבחינה ולקבל דיפלומה, לא רק רשות להירשם בספר.

נסיה זו ניכרת עכשיו כמעט בכל האוניברסיטאות המתקדמות, ולא רק באוניברסיטאות. גם תקנות ותקנים ממשלתיים, של הצבא ושל חברות גדולות, מכירים עכשיו יותר ויותר בערכם של הנסיון וההשכלה העצמית של האדם. בחברות המתקדמות בשטח המדע, בחברות הסומכות יותר מכל על מהנדסים והמעריכות את תרומתם של אנשי המדע והמחקר, המצאו כי הגדרת הורישות מן המועמד לתפקיד מסוים לאחריות מסוימת מציינת בדרך כלל: דיפלומה של מהנדס או האקוויולנט בנסיון ובמבחן.

דוד הכהן (מפא"י):
גם איסון לא היה מהנדס.

אבל אם מחצית החברים יהיו דווקא עובדי מדינה שאין להם כל זיקה למקצוע — האם לזה ייקרא אוטונומיה?

אנו מדינה שלעולם תהא זה האיות קובעת יותר מאשר הכמות, הן בבנין הארץ והן בבטחונה. אנו מתפארים ברמה התרבותית הגבוהה שלנו. אני חושב שחוק זה עלול להשפיע לרעה על הרמה, אני חושב שחוק זה יחליש את הרצון ללמוד בבתי-ספר גבוהים, כאשר נותנים מוסרים השכלה, רק בזכות עבודתם המעשית, תואר אקדמי — ואני סבור שמגיע להם תואר, אך לא אקדמי. אינני חושב שזה לתועלת הצבא, ואינני חושב שזה לתועלת המדינה.

אני בהחלט בעד החוק המוצע, ואצביע בעד העברתו לועדה. אולם אציע שינויים ראדיקאליים מאד בחוק המוצע.

אהרן רמז (מפא"י):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה. רצוני להצטרף לכל קודמי בברכה על הבאת החוק לפני הכנסת; אין ספק שהגיע הזמן לכך. אני מקווה שברכתי זו תהא קצת יותר כנה מה-ברכה של אלה שקדמו לי...

אסתר רויאל-נאור (תנועת החרות):
מוזע? האם הקודמים לא היו כנים?

אהרן רמז (מפא"י):

אני מקווה שעד שאגמור את דברי תבינו את כוונתי. התכוונתי לכנות בברכה לחוק המובא, מפני שיש לי לגביו אולי פחות ביקורת, וזה מסביר את הענין. שמחתי שהחוק הובא כפי שהובא, אם כי אעיר כמה הערות לעניינים הדורשים עדיין לדעתי שיקול דעת.

קודם כל, לענין המועצה, זוהי אולי הנקודה היחידה, אשר גם לידי טענה היא הבהרה מסוימת. אינני רוצה להביא כרגע הצעה לשינוי הנוסח הקיים, אבל בנדון זה מתעוררות כמה שאלות שצריך לחשוב עליהן.

השאלה הראשונה: האם לא צריך לכתב בדרך בה הלכו במקרים דומים במדינות אחרות (אם כי אולי אין השוואה לגמרי מדויקת), שלגבי המינוי למועצה המייצעת — ובנידון זה מועצה מייצעת מעין זו היא אוטונומית ואין ספק שהשר הממונה עליה יתחשב בדעתה, ובכך אינני רואה כל חסרון — מן הראוי לנקוט בדרך של מינוי אישי של מרבית חברי המועצה, ואולי אף של כולם? וזאת לפי איזו פרוצדורה של בחירה מתוך רשימה שהומלצה על-ידי מספר אישים דגולים בשטח המדע ההנדסי. דבר זה הייתי מעלה כחומר למחשבה. לפי נוסח ההצעה לא ברור אם תשעה חברי המועצה נציגי הממלאים הם אנשי מקצוע במקצועות הללו, דהיינו מהנדסים ואדריכלים, אם לא. מאידך לא ברור אם התשעה שיתמנו לפי המלצת אגודת האינג'נירים והארכיטקטים, במקרה זה, יכולים או אינם יכולים להיות אף הם עובדי המדינה ומקידיה. גם נוסח זה צריך להבהיר. אגב זה הנני מציע לשקול אפשרות שתבטיח גם את האוטונומיה המקצועית של מועצה מעין זו. נראה לי איפוא שצריך פרוצדורה של המלצה על רשימת מועמדים, שמתוכם יוכל השר, הממונה על ביצוע החוק, למנות את המועצה בבחירה אישית. אולי צריך לתת יתר כובד ומשקל למוסדות כגון הטכניון, המיוצג כאן, ואולי גם למוסדות המחקר המדעי, שתמיד מרכזים במדינה כוחות מדעיים רציניים ביותר במקצועות הללו.

ועוד הערה לענין סעיף 4. עד כמה שידוע לי הנוהג במרוצות מייצעות דומות בעולם הוא, שישנה דאגה רבה להחלפה מתמדת של חלק מבין חברי המועצה מתקופה לתקופה, כדי

— חוק המהנדסים והאדריכלים (רמז, אידלסון, ניר-רפאלקס, הראל, ריזאל-נאור, וילנסקה, בדר, אריאב) : דברי ברכה למשלחת הפארלאמנט היוגוסלאבי (אידלסון) —

אני צריך עכשיו לקחת מהנדס לעבודה, שמצד אחד יביא לי רק דיפלומה מאיזו שהיא אוניברסיטה שלא שמעתי עליה, או מצד שני יביא תעודת-חברות באגודת מהנדסי מכוניות של ארצות-הברית, תעודה של חברות מלאה, אסמוך הרבה יותר על התעודה השניה, מפני שאני יודע את התקנון, מה מצריכה התעודה הזאת נוסף לדיפלומה ומה היא אומרת ביחס לרמה מקצועית ואקדמית. משום כך אין כל אסון שגם אנחנו נכיר בחברות כזאת כתעודה המקנה זכות-רישום.

אסתפק הפעם בהערות אלו ואסיים אך במשפט אחד. אין ספק שזוהי התחלה שתצריך, בעזרת מספר רב של תקנות הסדר, דברים רציניים מאוד: (א) לשם הבטחון והגנה על המקצוע; (ב) לשם עידודו של מי שרוצה להתמחות ולעלות במקצועו. הגדרת המדורים הללו, הנרמזים בחוק, ההתפצלות יות הפנימיות במקצוע המהנדס, גם תואר של מהנדס-סוקר, גם תואר של מהנדס העוסק בחיזוי-שימדע, דברים המתחדשים ונכנסים לחיים בארצות שונות — צריך יהיה לחשוב עליהם בשלב שני ושלישי של הפעולה שהצעת חוק זו היא התחלה.

ב. דברי ברכה למשלחת הפארלאמנט היוגוסלאבי

ביקורי המשלחות הפארלאמנטאריות בישראל מחזקים את היחסים בינינו לבין העמים למען קרבה והבנה הדדית. אנו מקווים שגם משלחת זו, כמו אלה שקדמו לה, תכיר את מדינתנו ותביא את ברכתנו לעמה.

ג. חוק המהנדסים והאדריכלים, תשט"ז — 1956

(המשך הדיון)

נחום ניר-רפאלקס (אחדות העבודה—פועלי ציון):

זה המצב במשטר שלנו וביתר הארצות ...

אסתר וילנסקה (מק"י):
הקאפיטאליסטיות.

נחום ניר-רפאלקס (אחדות העבודה—פועלי ציון):
נכון, הארצות הקאפיטאליסטיות. רבותי, כלום צריך אני להסביר לכם, שאם צריך עכשיו לשלם בבית-הספר התיכון שכר-לימוד של 25 עד 35 ל"י לחודש, לא ניתן לפועל המשתכר 150 — 160 ל"י לחודש לשלוח את בנו לבית ספר תיכון, ולא ניתן לפועל לחזיק את בנו באוניברסיטה בירושלים במשך ארבע שנים.

יוחנן בדר (תנועת החרות):
אתה תוקף בזה את הממשלה.

(קריאות)

נחום ניר-רפאלקס (אחדות העבודה—פועלי ציון):
אינני יודע מה אמרתי שגרם להתעוררות כזאת. אנשים אלה, שהוריהם אינם עשירים, יש ביניהם רבים שהם כשרי גנים, וצריך לתת להם אפשרות לעמוד בבחינות, ואם יעמדו בבחינות, יוכלו לקבל תעודה גם בלי לגמור אוניברסיטה או טכניון.

חיים אריאב (הציונים הכלליים):
נכון, בזה אתה צודק.

אהרן רמז (מפא"י):

אין כאן הכוונה לא להתחרות בטכניון ולא להתחרות במהנדסים; נהפוך הוא. האם אין אנחנו מעוניינים, הן מבחינה מדינית והן מבחינה לאומית כללית, לעודד את ההשכלה המדעית של כל בחור וטוב בישראל, גם אם איתרע גורלו ולא יכול היה מסיבה זו או אחרת לסיים בגיל המתאים את ההשכלה הסורמאלית שלו בטכניון, אך ישב בערבים ולמד, ישב וחקר, התעניין בעבודה, העמיק וחקר בה, וכעבור עשר שנים מוכן הוא לבוא ולעמוד במבחן, כדי שיוכל להמשיך בהתקדמותו המקצועית בעבודה אחראית? דומני שאם לא תינתן הזדמנות זאת במדינה שלנו, בתנאים שלנו, הרי נלך לקראת לבנטיניות ולא ממנה והלאה.

ברצוני עוד להעיר בקצרה, כי גם סעיף 3 אינו מיותר. מי שמכיר עכשיו את ההתאגדויות של מהנדסים בעולם, יודע שבכל מדינה תקינה (ויש גם התאגדויות בינלאומיות) קיימות אגודות המעניקות תעודה לא פחות חשובה מאשר התעודה האקדמאית ליכולתו ולהישגיו של המהנדס. בדרך כלל מותנית חברות באגודות אלו בדיפלומה, אך לעתים קרובות — בדיפ-לומה ועוד משהו נוסף. אני מכיר מספר אגודות כאלה. ואם

היו"ר ב. אידלסון:

אני מסיבה את תשומת-לב הכנסת לנוכחות משלחת מהסקופציגה — הפארלאמנט היוגוסלאבי, הנמצאת כעת בבית, ומברכת אותה בבואה אלינו.

היו"ר ב. אידלסון:

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת ניר, ואחריו — לחברת-הכנסת וילנסקה.

נחום ניר-רפאלקס (אחדות העבודה—פועלי ציון):

כבוד היושב-בראש, כנסת נכבדה. אותי לא מעניין כל-כך עצם הדבר, איך ייקרא המהנדס: מהנדס או אינג'ינר; או אם יהיה כתוב "רשום" או "רשוי", או לא כלום. יש לי כמה רעיונות, אולי אפיקורסיים, בקשר עם חוק זה, שבדרך כלל אני מקבל אותם.

הדבר הראשון הוא על מה שכבר דיבר עליו קודמי. אינני מקבל את התנגדותו של חבר-הכנסת הראל לסעיף 9. אינני חושב שזה מנושך את כבודם של המהנדסים או האינג'ינרים המדופלמים, אם מישור, שלא גמר אוניברסיטה או טכניון, יקבל אף הוא תואר של מהנדס.

בן-ציון הראל (הציונים הכלליים):

תנהיג זאת איפוא גם במקצועות אחרים.

נחום ניר-רפאלקס (אחדות העבודה—פועלי ציון):

לו היתה לך סבלנות עוד כמה דקות, הייתי מספר לך גם על עורכי-הדין. ידוע שבמשטר הקיים לומדים לא אלה שהם בעלי כשרונות, אלא לומדים אלה שהוריהם יש להם האפשרות לשאת בהוצאות.

אסתר ריזאל-נאור (תנועת החרות):
הלא אתה במשטר.

נצחם גיר-רפאלסקי (אחדות העבודה—פועלי ציון):
כאשר אינני צודק, אתה מפריעני. וכשאני צודק, גם אז אתה מפריע. ובכן תחליט, מתי עליך להפריעני.
ובנוגע לעורכי-דין, רוצה אני לספר לכם רק על נקודה אחת מתוך הביוגרפיה שלי. לפי החוק הרוסי בימים ההם, מי שגמר פקולטה אחת, יכול היה להיבחן כאסטרוט בקולטה שניה ברשות השר. אני גמרתי קודם-לכן את מדעי הטבע, וכידוע אין קשר בין מדעי הטבע למשפטים. קיבלתי את הרשות מן השר וגמרתי משפטים בשמונה חודשים, ואינני חושב שאני עורך-דין גרוע כל-כך.
אני חושב שאפשר לתת תעודה למהנדסים שעומדים בבחינות, והבחינות, כידוע, הן קשות למדי, אף אם לא גמרו טכניון.
הרעיון הפאראדוקסאלי השני שלי הוא בנוגע למועצה. המועצה אינה מוכרחה להיות מורכבת מאנשים מאותו המקצוע. אני אומר זאת לאור הנסיון של בתי-המשפט. יושב שם שופט שלום יחיד הצריך לשפוט בעניינים הנוגעים לרפואה, להנדסה, לראיית-חשבונות וכו', ברור ששופט זה איננו מומחה לכל הדברים הללו. על כן הוא מוזמן אדם מבחוץ ושומע את חוות-דעתו בתור מומחה. כך יכול להיות גם במועצה. אומרים שנחוצים בעלי אותו המקצוע בגלל האתיקה הפרו-פסיונאלית, אולם האם צריך להיות עורך-דין כדי להבין שעורך-דין, שנותן ציק למשטרה כדי לשחרר את הלקות מפקודת מאסר, ומיד לאחר זה מצלצל לבנק שלא יפרעו את הציק, עשה מעשה לא-אתי? או רופא שהוזמן את הפאציאנט שלו שמוגים פעם או שרושם לו כתורפה, "אקווא-דיסטילאטא" — האם רק רופא מבין שזה איננו אתי? מדוע מוכרחים להיות במועצות אלה אנשי מקצוע דווקא? אני מבין שצריך להיות בהן חלק קטן של אנשי מקצוע, אבל לא כל חברי המועצה צריכים להיות אנשי מקצוע.

ומכאן אני בא לרעיון עוד יותר פאראדוקסאלי. כבר אמר חבר-הכנסת הראל, ובצדק, שזהו הנסיון השני או השלישי במדינה שלנו לפקח על האינטליגנציה העובדת של מקצוע זה או זה. יש מקצועות שונים: רופאים, רופאי שיניים, רואי חשבונות, עורכי דין, מהנדסים ואדריכלים. לכל אחד מהם מועצה בת עשרים-ואחד איש. סעיפי המועצות למיניהן ממש זהים. האם כדי לפקח על האינטליגנציה העובדת זקוקים אנו לכל המועצות האלה? מדוע אי-אפשר להסתפק במועצה אחת שתכלול בקרבה נציגי כל המקצועות? גם אין צורך שיהיו בתוכה עובדי מדינה. די אם יהיו בה אנשי ציבור. אינני חושב שעובדי מדינה מהימנים יותר על הפיקוח מאנשי ציבור. אני מציע ייסוד מועצה אחת ולא שש או שמונה מועצות שכל אחת מהן בת עשרים ואחד איש. הדבר יחסוך כוח-אדם, יחסוך הוצאות, כי לכל אחת מהמועצות מנגנון אדמיניסטרטיבי. במועצה זו ישבו נציגי כל המקצועות החפשיים, וכל פעם יבחרו בוועדת-משנה, ובה ישבו שניים או שלושה בעלי-מקצוע מן המקצוע של הנאשם.

אני מביא את הדברים האלה כרעיון לשיקול-דעת. סברו רני שיהיה בזה כדי לחסוך כוח-אדם והוצאות.
אסתר וילנסקה (מקי"י):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. נחוץ חוק למהנדסים ואדריכלים שיבטיח שבעלי הכשרה מתאימה יבצעו פעולות הנדסה ותישמר רמה מתאימה של המקצוע, אולם יחד עם זאת נחוצים, לדעתנו, תיקונים יסודיים בהצעת החוק שהובאה על-ידי שרת העבודה.

החוק צריך לקבוע תקנות לגבי הקואליפיקאציות הנחו-צות למהנדס כדי למנוע שימוש לרעה בתואר הזה, וכדי למנוע אסונות וקרבנות בתהליך העבודה. נחוץ גם פיקוח של הממשלה. אולם בהצעת החוק שהובאה על-ידי הממשלה יש סכנות הנובעות מן העובדה שנציגי הממשלה הם הקובעים במועצה. תואר ההסמכה נתון לפי החוק בידי השר. אנו חושבים שתואר ההסמכה צריך להיות בידי המוסד להשכלה על-ידי השר. שנית, ענין הרישום של המהנדסים צריך להימסר למועצה שתקבע על-ידי איגוד המהנדסים והאדריכלים בפיקוחו של השר. ההצעה הנוכחית מרכיבה את המועצה כך שבה היושבי-ראש הוא השר, תשעה חברים הם נציגי הממשלה ותשעה נוספים הם ממונים על-ידי הממשלה. בעובדה זו יש ליקויים רציניים, כי יש בזה פתח לשרירות. הצעת חוק זו יוצרת סכנה לנקמנות פוליטית. לא מכבר התנהלה, כידוע, שביתה של המהנדסים ושל חלקים אחרים של האינטליגנציה העובדת, שביתה שזכתה לאהדה רבה של העובדים וחלקים אחרים של הציבור. השביתה היתה צודקת, והתנהלה למען העלאת רמת-החיים של המהנדסים והאינטליגנציה העובדת בכללה. השביתה היתה מכוננת נגד הממשלה. קיימת סכנה שחלקים בממשלה ירצו להשתמש במועצה כדי לבצע נקמנות פוליטית. הרכב זה של המועצה יוצר אפשרות של לחץ כלכלי ולחץ פוליטי, ופוחת פתח לבירורקראטיאציה במקום האוטונומיה שהיא זכותם הצודקת של אנשי המקצועות החפשיים.

סעיף 14 הוא אחד הסעיפים המזוהים והטעונים תיקון או ביתר דיוק: מחיקה. סעיף 14 אומר: "מהנדס רשוי או אדריכל רשוי הרוצים לבצע, בשנה פלונית, פעולות וחלקות בסעיף 13, ישלם תוך חודש ינואר של אותה שנה אגרה שנתית שנקבעה בתקנות; לא ישלם תוך חודש ינואר — לא יהיה רשאי לבצע אותן פעולות אותה שנה". גניח שמהנדס היה נתון במצוקה, במחלה, או בקשיים חמריים ולא שילם את האגרה; באיור רשות נוסל על עצמו השר את הסמכות לשלול ממהנדס זה את האפשרות לבצע פעולות הנדסה? ועוד רצוני לשאול: האם הממשלה מרשה לעצמה ליטול מאת בעליהן גדול שלא שילם את מס-ההכנסה, את האפשרות לנהל את עסקיו? מדוע רוצה הממשלה לשלול מאת המהנדס את האפשרות לבצע פעולות הנדסה אם לא שילם בחודש ינואר את האגרה השנתית?

סעיף 15 קובע, כי "העובר על ההוראה מהוראות הסעיף פים 2, 13 או 14", כלומר, גם במקרה שהוא לא שילם את האגרה בינואר — "דינו מאסר שישה חודשים או קנס אלף לירות או שני הענשים כאחד". אנו חושבים כי יש לבטל את האיום של הממשלה במאסר לגבי מי שעובר על הוראות חוק זה. אם כי מנסים החוק כורעים שכל סעיפיו מטילים ברך אגה לרמה המקצועית, הרי ברור כי איום במאסר אין לו כל קשר לא לרמה המדעית ולא לאתיקה המקצועית.

אנו מציעים תיקונים להצעת החוק. אנו מציעים שהמ-ר עצה תקבע על-ידי האיגוד של המהנדסים בפיקוחו של השר. אנו מציעים שתואר ההסמכה יינתן על-ידי המוסד להשכלה גבוהה. התיקונים נועדו למנוע אפשרות של לחץ פוליטי או כלכלי. החוק צריך להצטמצם בשמירה על הרמה המקצועית והמדעית של מקצוע ההנדסה.

גרשום שוקן (המפלגה הפרוגרסיבית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אין ספק שיש לייסד מועצת הנדסה ואדריכלות, כפי שמציעה הצעת החוק. מקצור עות אלה הם מן המקצועות החשובים ביותר במדינה. בעליהם מבצעים תפקידים חיוניים בבנין ובייצור, והם בדרך כלל

בהנהלת עניני המקצוע הזה לנושא משרה שהוא כשלעצמו נותן העבודה הגדול ביותר לבעלי המקצוע הזה, יש להפריד בין התפקידים.

משרד העבודה ממלא תפקיד חשוב מאד, חיוני ומרכזי בבנין ובעבודה, וגם בתחומי הפעולה של מהנדסים ואדריכלים; אבל אין זאת אומרת שנותן העבודה צריך גם לקבוע את התקנות ואת האתיקה המקצועית של אנשים שהם בעלי מקצוע וזו פשי מכובד, שאפשר להגיע אליו רק אחרי לימוד במשך תקופה ממושכת, עליידי רכישת השכלה גבוהה או עליידי עבודה מעשית בהצלחה מרובה במשך שנים רבות. בדמוקראטיה חפשיית משתולים בדרך כלל ככל האפשר לספק את נכונות האזרחים להתמסר מרצונם החפשי, בהתנדבות, לעבודה ציבורית, אם רוצים או לספק רצון זה, שכל עדין אין דמוקראטיה חפשיית יכולה להתקיים גם אצלנו, הרי מוכרחים או לאפשר לאנשים, שמוכנים להקדיש את זמנם ואת מרצם לעבודה ציבורית, גם להגיע לתפקידים ולמשרות ולסמכויות המהווים פרס ותמורה לעבודה מסורה במשך שנים. ולא כל דבר ולא כל הכרעה עלינו להשאיר ביד פקידים או ביד אנשי שלטון, וגם לא ביד חברי ממשלה.

הממשלה ומשרד העבודה ושר העבודה יכולים בהחלט לשמור לעצמם השפעה במידה הדרושה בלי שיתערבו בפעולות הקבועות של מועצה חשובה כזאת; שהרי שום דבר לא ימנע את הממשלה או את משרד העבודה מלפעול, אם יקרה דבר, שאני חושב שלא יקרה — כי אנחנו יכולים לסמוך על הרמה הגבוהה של ציבור המהנדסים והאדריכלים שלנו; אבל אם חס וחלילה היה מתברר פעם כי נתתו איסורים, הרי תמיד שמורה לממשלה יומת התחיקה ויומת הפעולה; ואפילו לא בצורה של תחיקה — יש לה גם דרכים אחרות להביא לידי כך שלא יתהוו ולא ייכנסו לתקופה סדרים שעומדים בניגוד לאינטרס של הציבור. אבל אני סובר שזו אפשרות רחוקה מאד, ונוכל לסמוך על כך, שאם ניתן לאנשי המקצוע הזה סמכויות, ישתמשו בהן לטובת הציבור.

הייתי ממליץ מאד, שכאשר יועבר חוק זה לוועדה, תחפש הוועדה דרכים להרחיב את סמכויותיהם של אנשי המקצוע, כדי לעודד ולטפח את רוח ההתנדבות לעבודה ציבורית ולמילוי תפקידים ציבוריים, מצד חברי מקצוע חשוב זה, מקצוע של מהנדסים ושל ארכיטקטים.

היו"ר ב. אידלסון :

חברי הבית, אני מבקשת בפעם הבאה להירשם כעוד מועד לרשות-הדיבור. אי אפשר לבקש רשות-דיבור אחרי שמי סיימם. אני מצטערת שאני יכולה לתת רשות-הדיבור לאותם חברים שמבקשים עכשיו. רשות-הדיבור לשרת העבודה, לדברי תשובה.

חנן רובין (מ"ס) :

לא היתה הודעה שהרשימה סגורה.

היו"ר ב. אידלסון :

הודעתי שהיוזמה הסתיים, כי הנואם האחרון לא היה באולם, ונתתי רשות-הדיבור לשרת העבודה, לתשובה.

שר-העבודה ג. מאירסון :

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מודה ומתודה שאני במבוכה.

חיים אריאב (הציונים הכלליים) :

לא בפעם הראשונה.

בעלי השכלה גבוהה ובעלי אחריות רבה מאד בעבודתם; הם קובעים במידה רבה מאד את דמותו של נוף ארצנו, הם מעצבים את דמות הבתים שאנו דרים בהם, והמהנדסים הם האחראים, והיו האחראים בעתיד, לרמתם הטכנית ולאיתותם של ענפי הייצור השונים בחקלאות, בתעשייה ובשאר שטחי העבודה בחיים הכלכליים. משום כך נכון ויאה הוא שמקצועות אלה יזכו למועצה, אשר תפקח ותדריך את חברי המקצועות האלה בעבודתם, ותקבע את התקנות ואת האתיקה המקצועית שלפיהן יפעלו.

אולם נדמה לי שהצעת החוק, כפי שהובאה לפנינו, אין בה תשומת-לב מספקת לעובדה שהמדובר הוא בציבור בעל רמה גבוהה, ציבור של אנשים המקבלים על עצמם אחריות גבוהה בעבודתם היומיומית, ציבור שאפשר להעניק לו סמכויות הרבה יותר גדולות בהנהלת עניניו שלו מכפי שעושה זאת הצעת החוק.

קודם כל, אשר להרכב המועצה. כפי שכבר אמר אחד מקודמי, נכון הוא שאין כל סיבה מדוע רוב חברי המועצה לא יהיו נציגי המקצוע עצמם שייבחרו עליידי ארגוני אנשי המקצוע. לפי ההצעה שהובאה לפנינו, חברי המועצה שיתמנו עליידי אגודת האינג'נירים והארכיטקטים יהיו מיעוט בתוך המועצה. אני חושב כי מוצדק בהחלט שנציגי המקצוע עצמם יהיו רוב, נניח: רוב של שני שלישים, והשליש השלישי יתחלק שווה בשווה בין נציגי הממשלה לבין נציגי הטכניון. בדרך זו היינו מבטיחים שמועצה זו תהיה מועצה מייצגת של המקצוע. נדמה לי שדרך כזאת, אם גם לא להלכה הרי לפחות למעשה, נתקבלה לגבי המועצה המשפטית, שבה — נדמה לי — החברים אמנם מתמנים עליידי היועץ המשפטי, אולם לפי הנהגה מתמנים רוב החברים עליידי המלצה של אגודת עורכי-הדין. בדרך זו אפשר ללכת גם במקרה הנוכחי ולהבטיח רוב לנציגי המקצוע.

הצעת החוק אינה מעניקה די זכויות למועצה לא רק מבחינת הרכבה, אלא גם מבחינת הפעולות המעשיות שתבצע. לפי הצעת החוק, הסמכות העיקרית של המועצה הזאת היא ליעץ לשר הממונה על החוק הזה, ואני מבין שהכוונה היא לשר העבודה. כאשר אנחנו עוסקים במקצוע חפשי של בעלי השכלה גבוהה, ונכלל הניתן למועצה, המורכבת מנציגי המקצוע הזה, שהיא עצמה תקבל לידי סמכויות ממשיות להנהלת עניניהם, כדי לקבוע תקנות של פעולות המהנדסים והאדריכלים, וכדי לקבוע את כללי האתיקה המקצועית. השר, בדרך כלל, אינו איש מקצוע, הוא גם עלול להתחלף לעתים קרובות, ואיני חושב שזה מתאים לתת להם ממשלה תפקיד מה מכריע בפעולות מועצת ההנדסה והאדריכלות.

גם מטעם אחר לא נכון לקבוע כי יושב-ראש המועצה יהיה שר. לחברי הממשלה תפקידים כה מרובים, מוטלת עליהם אחריות כה רבה, שאיני יודע למה התפקיד הזה של יושב-ראש מועצת ההנדסה והאדריכלות לא יהיה גולת הכותרת של קאריירה של מהנדס או אדריכל, כפרס למען שירות מסור ומוכשר למקצוע, שהוא התמסר לו כל ימי חייו. למה לא יוכל אחד המהנדסים והאדריכלים הנכבדים ביותר לשמש כיושב-ראש המועצה הזאת ?

ועוד סיבה שבגללה רצוי היה כי שר העבודה לא יהיה יושב-ראש המועצה: הרי משרד העבודה הוא אחד מנותני העבודה החשובים ביותר של מהנדסים ואדריכלים. ייתכן שמשרד העבודה הוא נותן-העבודה הגדול ביותר של מהנדסים ואדריכלים במדינה. אין זה עולה בד בבד עם הרצון להעניק אוטונומיה למקצוע כה חשוב, שנותנים סמכות כה מכרעת

את דברי חברי הכנסת רוקח גם כן קשה היה להבין. לא מובן לי מדוע כליכך קשה היה לו לקבל את המונח „מהנדס רשום“. אם נלך על-פי שיטת חברי הכנסת לוי, ונאמר במקום „מהנדס רשום — רגיסטרד אינג'נר“, יהיה זה ודאי מכובד מאד בעיניו...

יוחנן בדר (תנועת החרות):

זה כמו „סוחר מאושר“...

שרה-עבודה ג. מאירסון:

אני מקווה שחברי הכנסת הראל יסכים אתי בנקודה אחת, על כל פנים לגבי קביעת העובדה שלא די שרופא יקבל תעודה, אלא גם בתוספת של בית-ספר לרפואה; עליו לעבוד זמן מסוים בבית-חולים. לא די שאדם יקבל תעודה של בית-ספר, ולוא גם בית-ספר גבוה לעריכת-דין; הוא חייב לעבור תקופת התמחות. אני יודעת שהמקצועות הללו אינם דומים, אך אני יודעת מדוע תחול חובה זו על עורכי-דין שאינם מקבל הרשאה עד אשר יתמחה במילוי התפקיד של הגנה על זכויות או התנגדות ליבויותיו של מישור, ואילו לגבי מהנדס טוען חברי הכנסת רוקח כי יכול הוא למלא מיד תפקיד של הקמת בנין, של הרכבת מכונות מסובכות, של תכנון כבישים או תכנון עיר, של הנחת צינורות באופן שהמים יורמו בכיוון הנכון ולא להיפך — כל אותם הדברים שבהם תלוי רכוש רב וגם חיי אדם. אני יודעת שלעצמנו היו לא פעם מקרים של התמוטטות בית או גזוטרסה, שגרמו לאבד דות בנפש. מדוע איננו צריכים לשאוף לכך שיהיה הבדל בין מהנדס שרק סיים את חוק לימודיו לבין מהנדס שרכש לפחות שלוש שנות נסיון בעבודה לאחר סיום הלימודים? אני מבינה מדוע זה ענין לחוק ומדוע זו פתיחות כבוד. אם מתהלך אדם עם פנקס המעיד על בעליו כי הוא „מהנדס רשום“, פירוש הדבר שאין לו עדיין נסיון של שלוש שנים בעבודה.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):
מדוע אין תואר „רופא רשום“?

שרה-עבודה ג. מאירסון:

רופא צריך ללכת לבית-חולים ולעבוד שם עבודה מע-שית; עבודתו המעשית של מהנדס אינה בבית-חולים אלא בשטח. לאחר שיהיו לו שלוש שנות נסיון, יקבל תעודה ויוכל לעשות עבודה עצמאית.

היה ערעור על סעיף 9(3), הקובע כי בעל תעודת רישום או תעודת חברות או כיוצא באלה, באגוד רשמי במדינה אשר בה רישום או חברות מעניקים הרשאה לעסוק באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות, והאגוד הוכר על-ידי השר לאחר התייעצות במועצה, יהיה מוסמך לעסוק בהנדסה וב-אדריכלות גם בארץ. לכך התנגד חברי הכנסת רוקח, וחברי הכנסת הראל אמר שזהו אחד מסימני הלבנטיניות. יוצא מדבריו שאם יגיע חבר הסתדרות מהנדסים באנגליה, לא נוכל לקבלה, כדי שלא לעשות מעשה לבנטיני. באנגליה, כל הנדרש מהנדס הוא להיות רשום באגודה.

בן-ציון הראל (הציונים הכלליים):
באנגליה מהנדס איננו תואר אקדמי.

שרה-עבודה ג. מאירסון:

אף אנו איננו דנים כאן בתארים אקדמיים אלא בתארים מקצועיים.

פירוש הדבר כי מהנדס הכא מאנגליה, שהיה מוסמך

שרה-עבודה ג. מאירסון:

נכון.

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים):
גם לא בפעם האחרונה.

שרה-עבודה ג. מאירסון:

גם זה נכון בוודאי, כי עוד תשתתפו בוויכוחים.

אני נמצאת במבוכה מפני שקשה לענות על ויכוח שהש-תתפו בו חברי כנסת, אשר לפי דבריהם ברור לכל שהם לא קראו את החוק. אידיעת סעיפי החוק איאפשר לחפות עליה על-ידי מלים כגון „אבסורדיים“, „לבנטיניות“ וכיוצא באלה. צריך, בפשטות, לדעת את סעיפי החוק כדי להתווכח עליהם; ואין כל חובה, שמי שאינו מצוי אצל עניני הנדסה יתווכח דווקא על חוק בעניני הנדסה; אבל אם הוא מתווכח — יטריח את עצמו קצת לדעת את הענין.

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים):

זה יהיה שינוי יסודי בסדרי הכנסת.

שרה-עבודה ג. מאירסון:

אז תהיה זו תרומה חשובה של אלה שהתווכחו הערב.

אריה בהיר (מפא"י):

אני מבקש את המעיר להתייחס רק לעצמו.

שרה-עבודה ג. מאירסון:

חברי הכנסת לוי עמד קודם כל על ענין שמו של החוק, ועלי להודות שאינני מבינה זאת. אינני מבינה מדוע „אינג'נר“ נכבד יותר מ„מהנדס“, ומדוע „ארכיטקט“ חשוב יותר מ„אדריכל“, אינני יכולה להבין. אני יודעת שכל אחד מאתנו עדיין שבו במקצת בטרמינולוגיה לועזית, אבל חשבתי שה- שאיפה היא, ככל האפשר, להשתחרר מן השעבוד הזה. הבאנו זאת אתנו — אין זה לגנאי — מארצות הגולה, לא ידענו אחרת, אבל דברים רבים שלכנו אחרי גונו, דברים שחשבונו כי אינם חשובים, וניסינו ככל האפשר לקבל על עצמנו את הדבר המקורי העברי.

לא אבין איפוא מדוע אדם בעל תואר „אינג'נר“ הוא חשוב יותר מאדם בעל תואר „מהנדס“, ומדוע „ארכיטקט“ הוא תואר מכובד יותר מ„אדריכל“. אני מבינה שיש חשיבות לתכנון של התארים האלה, חשוב לקבוע מה האיש צריך לדעת כדי לקבל את התואר הזה. אבל מדוע תואר אחר, לועזי דווקא, נותן יתר כבוד לנושא התואר על שום שאינו עברי — לא מובן לי, לא מובן כלל וכלל.

חברי הכנסת לוי ערער על הסעיף האומר כי הנציגות של האינג'נירים תהיה של אותו ארגון שמייצג את המספר הגדול ביותר של מהנדסים ואדריכלים. הוא לשיטתו — לשי-טת סיתור — מוכן ורוצה גם על-ידי החוק לעודד פיצול. נכון, אני מודה בכך — החוק הזה, כחוקים אחרים בדברים דומים, מעוניין לא לעודד פיצול, ואין לנו כל סיבה לרצות שהיו שני ארגונים או שלושה או ארבעה; אם לא אחד, יכולים להיות רבים, נדמה לי שזה לטובת המקצוע ולטובת אנשי המקצוע, שכל האפשר תהיה אחדות בארגון המקצועות.

אם כך הדבר, כמו בסעיפים דומים אחרים ובחוקים אחרים, ברור שהנציגות אינה צריכה להיות של מי שמייצג את המיעוט במקצוע — אם כבר יש יותר מארגון אחד — כי אם של הארגון המייצג את הרוב.

לא היה ברור לי למה התכוון חברי הכנסת לוי כאשר דיבר על זכויות האדריכלים. אבל אם תהייה הצעות מתקב-לות על הדעת, אפשר לדון בכך בוועדה.

ועתה רצוני לשאול את חברי-הכנסת שוקן: אילו, למשל, היה נבחר או מתמנה מהנדס או אדריכל חשוב שאינו עובד המדינה אלא מהנדס עצמאי — וכולנו מכירים רבים כאלה — סירוש הדבר מהנדס שעובדים אצלו מהנדסים ואדריכלים, האם בעיני חברי-הכנסת שוקן היה זה פגם, משום שהוא גם נותן-עבודה? יש לי ספק בכך. אבל אם שרת העבודה תהיה יושב-ראש המועצה, יש בזה פגם, כי הממשלה היא גם נותנת-עבודה. אפשר להתנגד לכך ששר יהיה יושב-ראש מועצה, אבל אין צורך להשתמש בנימוק כזה. יכולה אני — לא אעשה זאת — יכולה אני לקרוא בשמותיהם של חמישה, עשרה, מהנדסים חשובים מאד בארץ, שלכל אחד מהם משרד גדול ובו עובדים מהנדסים ואדריכלים, ואין לי ספק שאילו שאלתי לדעתו של חברי-הכנסת שוקן מי צריך להיות יושב-ראש המועצה, בוודאי היה מצביע על אחד מרשימה זו. בכל אופן רבים מן האנשים שאני חושבת עליהם ברגע זה, היו כלולים ברשימה. הוא לא היה מוצא פגם באנשים אלה, ולא היה נחלץ להגנה על זכויות העובד.

גרשום שוקן (המפלגה הפרוגרסיבית):
הוא היה נבחר.

שרי-העבודה ג. מאירסון:

הוא היה נבחר. שר בממשלה אינו נבחר, הוא לוקח את תפקידו, אינני יודעת בכוח מה ובכוח מי, אם לא בכוח העובדה שנבחר. אמנם זה תפקיד חדש ומעניין, לראות את חברי-הכנסת שוקן בתפקיד זה של הגנה על זכויות העובדים. אבל הייתי מציעה לו לעשות זאת במקרים מתאימים יותר ולא במקרה זה.

אבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה.

היו"ר ב. אידלסון:

שמענו שתי הצעות. לא היו חילוקי-דעות ביחס להצעה להעביר את החוק לוועדה. אולם אם חברי-הכנסת רוקח עומד על כך ששתי ועדות ידונו בחוק זה...

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים):
ועדת הכנסת תחליט.

היו"ר ב. אידלסון:

היתה הצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה. חברי-הכנסת רוקח הציע להעביר את הצעת החוק לוועדה משותפת של ועדת הפנים וועדת העבודה. הנהוג הוא שבמקרה כזה מעבירים את הענין לוועדת הכנסת והיא המחליטה.

אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה
נתקבלה.

היו"ר ב. אידלסון:

ועדת הכנסת תקבע איזו ועדה תדון בחוק.

הישיבה הבאה מחר בשעה 16.00. הישיבה נעולה.

לבצע עבודות הנדסה על-פי חברותו באגודה, לא יוכל להיות מהנדס בארץ.

חברי הכנסת שהרבו כל-כך לדבר על סעיף 4, פשוט לא קראו אותו.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

קראתי את כל הסעיפים, ואני יודע אותם על בוריים.

שרי-הדואר י. בורג:

מוטב לך לומר שלא קראת את הסעיף משיאמרו לך שלא הבנת אותו...

שרי-העבודה ג. מאירסון:

נאמר כאן כי יוכל לגשת לבחינה מי שעבד לפחות עשר שנים באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות. חברי-הכנסת הראל שאל מה פירוש "אחד מענפי ההנדסה או האדריכלות". פירוש הדברים פשוט: אחד מענפי ההנדסה או האדריכלות; יש ענפים רבים הנכללים בהגדרה זו. נאמר באותו סעיף "מי שעבד עשר שנים לפחות באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות והוכיח להנחת דעתו של חבר בוחנים, אם על-ידי עבודות שביצע ואם בדרך אחרת, הכל כפי שנקבע בתקנות, שיש לו הכשרה מתאימה — ובלבד שהגיש בקשה לרישום תוך שישה חודשים מתחילת תקפו של חוק זה".

בן-ציון הראל (הציונים הכלליים):
ודאי יאריכו זאת!

שרי-העבודה ג. מאירסון:

כיצד? אמרתי גם בדברי הפתיחה כי יש באגודות הארץ כיטקטים והאיג'ינרים מספר לא קטן של אנשים אשר אין להם תעודה של סיום בית-ספר לצבות. הם עובדים בארץ שנים רבות, ונתעורה השאלה אם יש להוציא אנשים אלה ממסגרת המקצוע עם קבלת חוק זה, או שיש לאפשר לאנשים שעבדו עשר שנים לפחות לעמוד בבחינות לפני ועדת מומחים על מנת שיוכלו להמשיך בעבודתם המקצועית. כל זה מדובר על תקופת מעבר כדי שלא להשליך אנשים אלה, אשר ללא ספק יש בניהם מהנדסים ואדריכלים בצווינים. כפי שאמר חברי-הכנסת רמז, יש בניהם שלא רכשו השכלה פורמאלית, אך תמורת זה רכשו השכלה עצמית ובעיקר על-ידי נסיון רב בעבודה בארץ. אני בטוחה שרבים מאתנו מכירים אנשים כאלה, שביצעו בארץ עבודות חשובות מאד.

אני רוצה להביא לידיעת חברי הכנסת שנציגי האגודות והאדריכלים דרשו מאתנו הרבה יותר מזה. דריש-תם היתה שכל מי שרשום כיום באגודה יוכר באופן אוטומטי טי כמהנדס או כאדריכל. לא רצינו לעשות זאת, אלא הכנסנו את הסיגים שנקבעו בחוק: לפחות עשר שנות נסיון, עמידה בבחינה, וכל זה למשך שישה חודשים בלבד. אם כן, מה מקום היה כאן לוויכוח סוער זה?

כמה מחברי הכנסת חשבו שלטכניון צריך להיות מספר גדול יותר של נציגים. אין לי התנגדות לכך, אם ועדת העבודה תבוא לידי מסקנה זו. אני רק רוצה להסביר מה היתה כוונתנו. במועצה זו ישנם שלושה 'גופים': 9 אדריכלים ומהנדסים, 9 נציגים של הממשלה ו-2 נציגים של הטכניון. 2 נציגי הטכניון הם הכוח הקובע במועצה. אבל אם ועדת העבודה תחשוב שנחוץ מספר גדול יותר של נציגי הטכניון, לא אתנגד לכך.